

színház.net

DRÁMAMELLÉKLET 2015. április

LAILA RIPOLL
927 SPANYOL ÚTJA MAUTHAUSENBE

Boni Ortiz adaptációja nyomán
Fordította: Katona Eszter

SZEMÉLYEK

FELNŐTT ÁNGEL

ANYA

LOLITA

RAMIRO

GYERMEK ÁNGEL

APA

FRANCIA KÉPVISELŐ

ELSŐ NÉMET KATONA

SZOCIÁLIS MUNKÁS

RAB

MÁSODIK NÉMET KATONA

A szín üres. A háttérben vetítövászon és tüllfüggöny. Jobbra egy vasúti vagon belülről, a „Liberté, Égalité, Fraternité” felirattal és a francia zászlóval. Egy cselló a spanyol köztársasági himnuszt játssza egyre lassabb és fájdalmasabb variációkban. Az egész jelenet alatt a spanyol polgárháború képei jelennek meg: városok bombázásai, óvóhelyek felé rohanó emberek, a törmelékek alól kiemelt gyermekek, a francia határ felé szökő spanyol menekültek. A közönségnek jobbról az előtérbe bőröndökkel a kezében belép az Anya, Ángel, Lolita, Ramiro, és az utóbbi kettőre támaszkodva a magát alig vonzó Apa. Amikor a színpad közepéhez érnek, a vásznon repülők tűnnek fel mélyrepülésben, gépfegyverekkel tüzelve. Mindannyian levetik magukat a földre, hogy védelmet keressenek. A repülők elmennek, felkelnek és tovább haladnak, majd balra kimennek. Képek a határon ütlegelt menekültekről. A csoport újra feltűnik a háttérben a tüll mögül lépnek ki. Középen megállnak, az Apát leültetik az egyik bőröndre. Az Anya a másokra ül.

Felnőtt Ángel, a történet mesélője belép jobbról. Miközben beszél, átmegy a színen és baloldalt megáll. A család az egész jelenet alatt a tüllfüggöny mögött van.

FELNÖTT ÁNGEL: 1939 január. Öten érkeztünk a határhoz: a testvéreim, Ramiro és Lolita, anyám, apám és én. Egy tizenöt éves fiú, egy majdnem serdülő lány, egy kisfiú, egy kétségbeesett anya és egy haldokló apa. Testvéreim minden erejükkel a lázban égő apámat vonszolták. A hideg, a félelem, a rettegés, vagy a menekülteket, minket, gyerekeket, asszonyokat és időseket fenyegető fasiszta légierő gépfegyvereinek emlékei..., mindezek elhalványulnak a fejemben, amikor a lezárt határ képe feltűnik... Ángelnek hívnak és túléltem két háborút.

GYERMEK ÁNGEL: Anya, éhes vagyok.

ANYA: Ángel, csillagom, tarts ki! Ahogy megnyitják a határt, meglásd, kapunk kenyeret is.

GYERMEK ÁNGEL: Jól van.

ANYA: Ramiro, mit jelent ez a felirat?

RAMIRO: A plakáton? A világ legszebb három szava: „Szabadság, Egyenlőség, Testvériség”.

GYERMEK ÁNGEL: Hát persze, hiszen ez Franciaország, ugye?

RAMIRO: Igen, Angyalkám, az emberi jogok bölcsője.

ANYA: Lolita, hogy van apád?

LOLITA: Alszik. Még magas a láza, de már nem beszél félre, úgy tűnik most nyugodtabb.

ANYA: Tessék, takard be ezzel a takaróval. Nagyon hideg van.

GYERMEK ÁNGEL: Én is fázom, anya.

ANYA: Gyere, kicsim, gyere bújj ide hozzám. Meglásd, mindjárt megmelegszel.

A HANGSZÓRÓ HANGJA: *Attention. Attention...! Des citoyens espagnols, les femmes et les enfants à la main gauche et les hommes à la droite. Allez... vite... Des hommes à la droite et des femmes et des enfants à la main gauche. Allez... rapide... rapide...*

ANYA: Mit mondtak? Ramiro, mondd már!

RAMIRO: Azt, hogy szétválasztanak minket. A nők és a kisgyerekek az egyik oldalra, a fiatalok és a férfiak a másikra... Gyerünk, apa.

A tüllfüggöny felemelkedik, hátramennek. Azonnal szétválnak. A tüll visszahull mögöttük.

ANYA: Hová visznek minket?

RAMIRO: Nem tudom.

ANYA: Ramiro, vigyázz apádra!

LOLITA: Apa...! Ramiro!

GYERMEK ÁNGEL: Anya, hová viszik őket?

ANYA: Vigyázz apádra, Ramiro!

GYERMEK ÁNGEL: Apaaaa!!! *(A két férfi kimegy színről.)*

ANYA: Ne lökdössék már, az isten szerelmére! Nem látják, hogy beteg? Semmi emberség nincs magukban?

LOLITA: Ne bántsák az apámat!

ANYA: Ramiro, az istenért, vigyázz az apádra!

RAMIRO: *(Kintről.)* Ne aggódjon, anyám... Legyen nyugodt!

FELNÖTT ÁNGEL: Az első, amit megláttunk a határ átlépésekor a „*Liberté, Égalité et Fraternité*” felirat volt. Mindig is nagyon szerettem Franciaországot, mert az emberi jogok, a szabadság és a demokrácia országa. Aztán ráébredtem, hogy a *Szadaság, egyenlőség, testvériség* csak egy szlogen volt, de ránk nem vonatkozott.

Amikor végre megnyitották a határt, minden magyarázat nélkül a férfiakat az egyik, a nőket a másik oldalra terelték. Apám és Ramiro az Argelès-Sur-Mer-i parton maradt. Apámat soha többé nem láttuk. Anyámat, Lolitát és engem északra, az Angoulême-i Les Alliers táborba vittek. Anyám eget-földet megmozgatott, hogy apámról és Ramiróról híreket kapjunk. Nővérem munkát próbált szerezni, hogy kimehessen a táborból, én pedig elvoltam a francia gyerekekkel.

A háttérből az előtérbe lép Gyermek Ángel egy karikát hajtva. Középen megáll, felnéz és hátraugrik, hogy kitérjen a köpések elől.

GYERMEK ÁNGEL: (A képzelt gyereket csúfolva.) Rohadékok! Lolita! (Nővérét hívja, aki kintről válaszol, majd belép.) Köpködnek és kövekkel dobálnak. Úgy néznek ránk a drótkerítés mögül, mintha férgek volnánk.

LOLITA: Mit nem mondasz...

GYERMEK ÁNGEL: Csak az hiányzik, hogy mogyoróval dobáljanak.

LOLITA: Na, hátha mégis, akkor gyűjtsd össze vacsorára, úgyis nagy szükségünk volna rá.

GYERMEK ÁNGEL: Tegnap az egyikük kiabálva kérdezte, hogy van-e szarvunk és farkunk.

LOLITA: És te mit válaszoltál?

GYERMEK ÁNGEL: Semmit, de kedvem lett volna átugorni a kerítésen, és jól beverni a képét...

LOLITA: Ne aggódj, Ángel. Majd meglátod, amint munkát szerzek, mindannyian elme gyünk innen. Lesz egy otthonunk, még ha csak egyetlen szoba is...

Dobozokból veszik elő a berendezési tárgyakat, bútorokat: egy parázstartós asztalka, néhány hokedli, egy szék, egy kis asztal rádióval, fogas... Az Anya segít nekik. Miközben a holmikat pakolják, beszélgetnek.

GYERMEK ÁNGEL: Apu és Ramiro hol van?

LOLITA: Hamarosan velünk lesznek. *(A rádiót tekergeti, a „J'attendrai” csendül fel.)*

FELNÖTT ÁNGEL: Anyámnak sikerült kapcsolatba lépnie Ramiróval, és elérte, hogy nem sokkal később csatlakozzon hozzánk. Apám meghalt. Ramiro annyira soványan jött vissza, hogy egy tüdőbajoshoz hasonlított. A köhögése sosem múlt el.

Belép Ramiro, csöndben ölelésekkel fogadják. Ráül az asztalra, a többiek körbeveszik.

RAMIRO: El nem tudjátok képzelni azt, ami volt.

ANYA: Ne gondoldj rá többet, fiam. Most már velünk vagy.

RAMIRO: De Apa... *(Anya befogja a száját, Lolita pedig kiviszi Gyermek Ángelt.)* Apát úgy hagyták meghalni, mint egy kutyát.

ANYA: Ne gondoldj rá többet.

RAMIRO: Úgy hunyt ki a karjaim között, mint egy gyertya. Éheztetve, szomjaztatva öltek meg minket... Azt akarták elérni, hogy kétségbeessünk és könyörögjünk, hogy visszatérhessünk Spanyolországba.

ANYA: Most pihenj, fiam, és ne gyötrődj tovább.

RAMIRO: Az ég volt a tetőnk, a matracunk meg a parti homok. Úgy bántak velünk, mint az állatokkal. Az első napokban se enni, se inni nem adtak. A másikhöz bújva aludtunk, hogy melegítsük magunkat, és egy homokba ásott gödörbe végeztük a szükségleteinket.

ANYA: Hallgass, fiam, hallgass!

RAMIRO: És Apa... Apa nem bírta sokáig, szinte azonnal meghalt... *(Argelès-Sur-Mer-parti táborban készült képeken embereket látunk és a tenger moraját halljuk.)* És az a hang, a tenger zúgása mindig benne van a fülemben... Most is érzem a hideget, a nedvességet...

FELNÖTT ÁNGEL: Angoulême-ben úgy tűnt, javulnak a dolgok. Lolita talált munkát, Ramiro felszedett néhány kilót, a szomszédok emberként kezdtek ránk nézni. A gyerekek sem köpdöstek már át a drótkerítésen. Ennek ellenére a francia politikusokban egy csepp szánalmat sem ébresztettünk.

Képek a francia parlament épületéről. Közben a Marseillaise szól.

FRANCIA KÉPVISELŐ: *(A közönségtől jobbra.)* Miniszter Úr, azt kérdem, milyen intézkedéseket kíván hozni, hogy véget vessen annak, ahogy a spanyolok visszaélnék a franciák vendégszeretetével és nagylelkűségével. A menekült státuszuk mögé bújva fosztogatnak, rabolnak és ocsmány törvénysértéseket követnek el, miközben a mi adófizetőink tartják el őket... Uraim, a leginkább az lep meg, hogy ezek a spanyolok itt vannak. Miért jöttek ide? Mitől félhettek? *(A parlamentben füttyülés és taps hallatszik.)*

FELNÖTT ÁNGEL: Több ezer férfi és nő, idősek és gyerekek, mi rosszat tettünk mi? Az életünk volt veszélyben! *(A Képviselőhöz fordul.)* Ön nem felejtheti el, hogy mi történt Barcelonában. Legyünk igazságosak! Hogy felejtheti el, hogy Franco légierije gépfegyverrel tüzelt ránk...

FRANCIA KÉPVISELŐ: Jobb lett volna, ha kitartott volna a véleménye mellett, és lezárva tartja a határt. Ön, Miniszter Úr, sajnálatos módon

megváltoztatta a meggyőződését. Ön engedte be az otthonunkba ezt a szerencsétlen söpredéket... *(Fütty és taps.)*

FELNŐTT ÁNGEL: Ez túrhetetlen!

FRANCIA KÉPVISELŐ: Azzal, hogy megnyitotta a határt, kitérte a kaput a bűnözők előtt. És biztos lehet abban is, hogy az otthonunkba beférkőzött spanyolok elhatározták, hogy soha nem fognak innen elmenni. A lehető legrövidebb időn belül ki kell utasítanunk az élősködő spanyolokat, menjenek haza, vagy ahová akarnak. El kell hagyniuk az országunkat, lehetőleg minél előbb. Ezek az emberek egy egész nép átkát hordozzák.

Erős taps és fütty... A Francia Képviselő lekasztja a francia lobogót és a „Szabadság, egyenlőség, testvériség” táblát. Mögöttük előttünik a náci zászló és a pétainista felirat: „Munka, család, haza”. Kimegy.

FELNŐTT ÁNGEL: A politikusok hozzáállása elkerülhetetlenül befolyásolta néhány francia véleményét és egyértelmű, hogy a spanyolokkal szembeni ellenszenv a német megszállással csak tovább fokozódott. A németek szinte ellenállás nélkül foglalták el Franciaországot.

Képek a német csaptokról, tankokról, a náci előrenyomulás térképéről. Felvételek Pétainről és a német vezetőkről. Közben Felnőtt Angel hangja.

FELNŐTT ÁNGEL: Az Angoulême-i városházán hamarosan a náci zászló lengett. Eleinte azonban a németek nem foglalkoztak velünk. Sőt, az élet egészen normális mederben folyt...

A család otthona. Anya és Gyermekek Angel az asztalnál ülnek. Ramiro a rádiót állítgatja, a náci induló, a Rosemarie szól. Lolita rosszkedvűen lép be és hirtelen kitör.

LOLITA: Francba! A franc essen abba az idiótába!

RAMIRO: Mi történt?

LOLITA: Az, hogy szégyen gyalázat, ami itt történik. Istenem, mennyi idióta van ebben az országban!

RAMIRO: De mégis mi történt, Lolita?

LOLITA: Az a disznó nő azt mondta, hogy összepiszkoltam.

ANYA: Nyugodj meg, lányom! Mi történt?

LOLITA: Véletlen hozzáértem egy nagyságos asszonysághoz az autóbuszban. Az meg felcsattant, és azt kiabálta, hogy bepiszkoltam.

ANYA: Igen, ez az igazság. Úgy néznek ránk, mintha tetvesek lennénk.

LOLITA: Az építkezésen is, itt mellettünk, ugyanez megy. Akárhányszor elmegyünk előttük, csak azt tudják ordítani, hogy kurvák vagyunk, mind kurvák: „Spanyoooool, kurvaaaa..!”

ANYA: Jól van, nyugalom, és ne veszítsd el a fejed. De azért vannak köztük jó emberek is.

RAMIRO: Úgy van, madame Castaner például mindig hoz nekünk tojást, tejet és gyógyszereket...

LOLITA: De ha egyszer elborul az agyam, amikor ilyeneket hallok!

ANYA: Akkor higgadj le! Túrni és hallgatni. A németek mellett jobb nem felhívni magunkra a figyelmet.

Belép Gyermek Ángel, futva hajtja a karikát, vidám. Az Anyához megy.

GYERMEK ÁNGEL: Anya, anya! A németek előadást adnak a téren! Elmehetünk? Ugye, elmehetünk?

ANYA: Hát, az igaz, hogy ennyi idő után jól esne zenét hallgatni vasárnap.

GYERMEK ÁNGEL: Na, menjünk el mind a négyen!

RAMIRO: Rám ne számítsatok. Ezekről az alakokról én hallani sem akarok.

LOLITA: Jaj, de besavanyodott vagy, komolyan!

RAMIRO: Nem vagyok besavanyodott. Ezekről a náciaktól még azt sem kérdezném meg, hogy mennyi az idő.

LOLITA: Azért megeszed a kenyeret, amit adnak...

GYERMEK ÁNGEL: És a sajtot... húhú, tegnap nagy kerek sajtotokat hoztak, akkorákat, mint egy kamionkerék... Hogy mekkorák voltak!

ANYA: Ugyan, Ramiro, menjünk már el zenét hallgatni! Úgy, mint régen, amikor mindannyian együtt voltunk, és még nem volt háború...

GYERMEK ÁNGEL: Ugyan, Ramiro, menjüüüünk.... Naaa, menjünk már!

Ramiro: Jól van, na, de csak miattatok megyek. Nekem azokkal az alakokkal nincs semmi dolgom.

Mindannyian felállnak, a fogashoz mennek, ahol néhány utcai ruha lóg. Közben beszélgetnek.

LOLITA: Ramiro, nem is olyan rossz emberek. Nem olyan fekete az ördög, mint amilyenek festik.

RAMIRO: Majd elvállik, Lolita, majd elvállik.

Az előtér közepéig mennek, miközben egy cselló a Rosemairie-t játssza. Ritmusra mozognak. Lolita felkéri Ramirót táncolni.

FELNŐTT ÁNGEL: És így éltünk, néhány jobb, majd néhány rosszabb nap, de mindig ugyanaz a félelem járta át a testünket. Gyerekként, mert végül is az voltam, fogalmam sem volt arról, mi vár még ránk.

Gyermek Ángel leváltja bátyját és Lolitával táncol. Közben beszélgetnek.

LOLITA: Azt hallottam, hogy a németek lezárják a tábort. Vonattal a szabad zónába visznek minket.

ANYA: Nekem ma reggel azt mesélte néhány asszony, hogy Hollandiába szállítanak minket, és ott majd vidéki házakat kapunk.

GYERMEK ÁNGEL: *(Az anyja felé megy.)* Hallod, anya, vidéki házak!

RAMIRO: Egy szót sem hiszek belőle.

GYERMEK ÁNGEL: Egy vidéki ház, lovakkal meg mindennel! Anya, el kell mennünk, kérlek! Mondd, hogy igen, mondd, hogy igeeeeeen!

ANYA: Bárcsak igaz volna... bárcsak véget érne ez a kóborlás, bárcsak vége lenne ennek a rémálomnak...

A fény felettük lassan elsötétül. Kiviszik a színről a berendezési tárgyakat. A vidám polka feszes zenévé vált, miközben kiürül a szín. Felnőtt Ángelre esik a fény.

FELNÖTT ÁNGEL: A rémálom azonban még csak akkor kezdődött igazán. Attól a pillanattól senki sem menekülhetett. Német katonák és francia csendőrök jöttek a Les Alliers-i táborba, és ordítva a központi térre tereltek mindenkit.

Balról bejön az Első Német Katona, mögötte a család kabátban, kezükben kopott bőröndökkel. Nyugtalanok és rettegnek. Az Első Német Katona feléjük fordul, némi távolságból.

ELSŐ NÉMET KATONA: Raus, Raus! Sorakozó! Raus!

ANYA: Istenem! Nem Hollandiába küldenek minket, hanem vissza Spanyolországba.

LOLITA: Spanyolországba... De hát milyen szörnyűségek most Spanyolországban történnek...

GYERMEK ÁNGEL: Hová visznek minket, anya?

ANYA: Isten segítsen meg minket, fiam.

ELSŐ NÉMET KATONA: A szabad zónába utaznak.

RAMIRO: Nem hiszek nekik.

ELSŐ NÉMET KATONA: Nem vihetnek magukkal semmiféle poggyászt. Ismétlem: Semmilyen poggyászt nem vihetnek. Hagyjanak mindent a téren!

ANYA: És ezek a csirkefogók mit gondolnak, hogyan lesz ruhánk? Talán majd adnak nekünk új holmikat?

ELSŐ NÉMET KATONA: Írják a nevüket a bőröndjeikre, és hagyják azokat a téren. Hamarosan a rendeltetési helyükre juttatjuk mindet.

RAMIRO: Nem hiszek nekik.

Jobbra kimennek. A fény csak az előtér közepén hagyott bőröndöket világítja meg. A sötétben megfordul a vagon. Közben felvételeket látunk az állomásról, német katonákról és a vagonokba felszálló emberekről.

FELNŐTT ÁNGEL: Az állomás tele volt géppisztolyos német katonákkal. Körbevettek minket, és érthetetlen szavakat kiabáltak. Betereltek minket egy hosszú állatszállító vonatba. Negyvenen zsúfolódtunk össze nyolc lónak való vagonokban.

Először látszik a vagon. Balról bejönnek, az Első Német Katona vezeti őket.

ELSŐ NÉMET KATONA: Schnell! Schnell! Szálljanak be a vagonokba! Fel a kocsikba!

ANYA: Hiszen ez... ez a vonat állatoknak van, nem embereknek!

RAMIRO: És mégis, mit vártál ezektől?

ANYA: Lolita, fogd a gyereket, és menj a vagon végébe.

GYERMEK ÁNGEL: Anya, szomjas vagyok.

ANYA: Bírd ki, fiam, most nem tudunk inni.

GYERMEK ÁNGEL: De anya, nézd, itt van közel a kút. Nagyon szomjas vagyok, kérlek!

ANYA: Nem hagynak, kincsem. Nem látod, hogy a németek azt sem engedik, hogy odamenjünk?

GYERMEK ÁNGEL: Szomjas vagyok!

ELSŐ NÉMET KATONA: Szálljanak fel a vagonba! Blitzschnell!
Blitzschnell!

RAMIRO: Ne nyafogj már! Azt akarod, hogy miattad mindenkit megverjenek?

GYERMEK ÁNGEL: Nem.

RAMIRO: Na, akkor hallgass, és tőrj!

LOLITA: Gyere, kicsim, a vagon végéig kell csak elmennünk, egy pillanat az egész, semmi több, meglátod.

Felszállnak, szinte az ajtóban állnak, annyira tele van a vagon.

FELNŐTT ÁNGEL: A vonat pőfékelve gurult ki az Angoulême-i állomásról 1940. augusztus 20-án délután négy óra után. A szerelvényen 437 nő és gyermek, valamint 490 férfi utazott. Összesen 927 spanyol... Mindegyik

vagonban negyvenen voltunk. Egy keresztvassal elreteszelt kis ablak volt az egyetlen szellőzőnyílás annyi ember számára.

Képek az emberekkel teli vagon belsejéből. Az ajtó hangosan bezárul. Az Első Német Katona a kisablak nyílását is bezárja. A vagonban sötét van. Villanásszerű képek a vagon belsejében lévő emberekről. A család szintén a vagonban, erős ellenfényben.

LOLITA: Legalább ne zárják be a kis ablakot!

ANYA: Megfulladunk!

RAMIRO: Sokan vagyunk idebent!

LOLITA: Nyissák ki a nyílást!

RAMIRO: Megsülünk ebben a tákolmányban!

ANYA: Megfulladnak a gyerekeink!

RAMIRO: Bűnözők! Gyilkosok!

Képek és a haladó vonat hangja. Lassan megnyugszanak.

LOLITA: Anya, gyere ide, itt egy kicsit kényelmesebben leszel, és kettőnk közt jobban tudjuk védeni a kicsi Ángelt.

ANYA: Még szerencse, lányom, hogy tudtál egy kis helyet csinálni.

LOLITA: Ebben a zsúfoltságban szinte lehetetlen leülni.

ANYA: Szégyen gyalázat. Teljes családok egymás hegyén-hátán. Ebben a fullasztó melegben, se levegő, se víz....

LOLITA: És ez a sötétség... Meddig tarthat még az út?

ANYA: Csak a jóisten tudja megmondani.

LOLITA: Mit gondolsz, hová visznek?

ANYA: Nem tudom.

LOLITA: Néhányan azt mondják, hogy a szabad Franciaországba, mások szerint Spanyolországba.

ANYA: Örültség, ne is foglalkozz velük. Akik itt vagyunk, nem tudhatunk semmit. Akik meg tudják, azok nem szálltak fel erre a vonatra. Ez a meleg...

Nem beszélnek. A vonat zakatolása.

LOLITA: Ángel, látsz valamit a réseken keresztül?

GYERMEK ÁNGEL: A mezőt... Nagyon szomjas vagyok! És pisilnem kell!

LOLITA: Ha ez még sokáig tart, akkor mindnyájunknak kidurran a hólyagja. Bizzunk benne, hogy rövid lesz.

GYERMEK ÁNGEL: Hova visznek minket, anya?

A vagon belsejében félhomály marad. Amíg a vonat mozgásban van, a réseken keresztül beszűrődik a külső világosság, és hallatszik a zakatolás.

FELNŐTT ÁNGEL: Anyámnak fájt hallgatni minket. Hogy lehet válaszolni a gyerekeknek, ha az ember a saját kérdéseire sem tud választ adni? Hogy lehet egy egész családban tartani a lelket, ha az ember saját magában sem képes? Honnan lehet erőt meríteni?

RAMIRO: Anya! Észak felé visznek minket! Északra megyünk!

ANYA: Északra? És minek visznek minket északra?

RAMIRO: Most megyünk keresztül a Rhone-on. Észak felé tartunk!

ANYA: És mit keresnénk mi északon?

GYERMEK ÁNGEL: Hollandiába! Hollandiába visznek!

RAMIRO: Na, persze, Hollandiába, majd el is hiszem...

LOLITA: Oroszországba visznek minket, megmenekültünk!

GYERMEK ÁNGEL: Egy ház Oroszországban, lovakkal, macskákkal...

RAMIRO: Ne beszélj butaságokat! Hogy vinnének a nációk minket Oroszországba? Minden hülyeséget meg kell hallani?

ANYA: Ramiro, honnan tudod, hogy északnak tartunk? Ki mondta?

RAMIRO: Van egy Michelin útikönyvünk és minden állomás, amit elhagytunk északon van. Látjuk a réseken át.

ANYA: Na, hát csak életrevalók vagyunk.

LOLITA: Rabok vagyunk, igaz?

ANYA: Isten óvjon minket!

GYERMEK ÁNGEL: Anya, Hollandiában kertés házat kapunk majd! Minden lesz ott, lovak, meg minden!

ANYA: Hát persze, kicsim. És most próbálj aludni, már biztos este van.

GYERMEK ÁNGEL: De nagyon kell pisilnem, meg nagyon-nagyon szomjas vagyok.

ANYA: (*Elkíséri.*) Gyere, kicsim, itt a földön van egy kis nyílás, ide pisilj.

GYERMEK ÁNGEL: És hová kakiljak?

ANYA: Bírd ki, kincsem, már nem tarthat sokáig, tartogatnod kell.

LOLITA: Szerintem ez még hosszú lesz.

ANYA: Fegyelmet kell tartanunk. Keresni egy helyet, ahol a szükségleteinket végezhetjük, felváltva tudnánk aludni...

LOLITA: Úgy össze vagyunk zsúfolva, mint a szardíniák. Nem tudom, hogy alszunk majd este.

FELNÖTT ÁNGEL: Az órák csak teltek, de a vonat nem állt meg. Az első éjszaka úgy szállt le, hogy észre sem vettük. A réseken beszűrődő kevés fény megszűnt, a beszélgetés is alábbhagyott. *(Elsötétedik a belső tér. A mesélő a helyéről, egy erős fényű zseblámpával egyesével megvilágítja az arcokat.)* Összezsúfolva, mint az állatok: izzadság, bűdös, meleg, máskor meg az éhség miatt fáztunk. *(A zseblámpával körbevilágítva járkál.)* Az első éjszaka eltelt, és az arcunkra kiült a fáradtság. A férfiak, köztük a bátyám is, a szomszédjuk vállára hajolva próbáltak aludni, miközben a vonat zötyögése ringatta őket. Mi, kisebbek, a felnőtt térdek és a hasak között összenyomva, lehunytuk kimerült szemünket. Tizennyolc órányi étlen-szomjan töltött út után néhányunkon már a kiszáradás jelei mutatkoztak.

GYERMEK ÁNGEL: *(A zseblámpával megvilágítva.)* Lolita, vizet, szomjas vagyok. Vizet akarok, Lolita.

LOLITA: Anya! Anya! Ángel furcsán veszi a levegőt és nagyon hideg. Vizet kér, anya, mit csináljak?

ANYA: Aljas gyilkosok!

FELNÖTT ÁNGEL: *(Még mindig a zseblámpával világítva.)* Húzzátok el az ajtókat! Rohadékok! Adjatok vizet!

ANYA: Ramiro! Az öcséd nagyon rosszul van, Ramiro!

RAMIRO: Ángel! Anya! Engedjete ki!

ANYA: Meghalnak a gyerekeink!

LOLITA: Vezet! Adjatok vizet!

FELNÖTT ÁNGEL: *(Még mindig a zseblámpával világítva.)* Állítsátok meg a vonatot!

RAMIRO: EngedjeteK leszállni!

LOLITA: Adjatok vizet!

MIND: ENGEDJETEK KI!

A vonat zakatolása felerősödik annyira, hogy már fülsiketítővé válik. A vetítövásznon a robogó vonatról és az útról jelennek meg képek.

FELNÖTT ÁNGEL: Nekem sikerült túlélnem, de sok más gyerek meghalt azokban a napokban. A vonat teljes sebességgel átszelte Franciaországot, egyetlen egyszer sem állt meg. A harmadik nap hajnalán a szerelvény a német határhoz közeledett. A háború pusztításai már jól látszódtak: lebombázott házak, lerombolt állomások...

Felvételek a vonat lassuló kerekeiről. A réseken keresztül fényt látunk.

RAMIRO: Hogy van Ángel?

ANYA: Megvan, de nagyon szomjas és megy feljebb a láza.

LOLITA: Egyre lassabban megyünk, mindjárt megáll a vonat.

ANYA: Igen, úgy tűnik.

LOLITA: Lehet, hogy megérkeztünk?

ANYA: Lolita, lányom, látsz valamit a réseken?

LOLITA: Egy nagy folyó felett vágunk épp át.

RAMIRO: Tényleg, egy fahídon keresztül megyünk épp...

A fa vészjósoló recsegése hallatszik.

LOLITA: Ez a híd nem bír el ekkora súlyt. Nem halljátok, hogy recseg? Beleesünk a folyóba...

RAMIRO: Ez a Rajna, a folyó másik oldalán Németország van.

ANYA: Németországba visznek?

LOLITA: Nagyon nyikorog és meghajlik alattunk. Nem is híd, csak keresztbetett fenyőrönkök. Le fog szakadni, mi meg belezuhanunk a folyóba.

A fahíd recseg, a vonat olyan lassan megy, hogy szinte már megáll.

RAMIRO: Ezek a németek nagyon ravaszok: minket küldenek előre, hogy kipróbálják mennyit bír el a híd.

LOLITA: Azt hiszed, hogy viccelődni van kedvünk?

ANYA: Hagyd, lányom, legalább valakinek még maradt humorérzéke.

RAMIRO: Ráadásul, ahogy belépünk Németországba, már a Michelin útikönyvnek sem vehetjük hasznát. Teljesen elvesztünk.

GYERMEK ÁNGEL: Vízet, anya, adj vízet...

ANYA: Mindjárt kapunk vízet, kicsim, meglátod, mindjárt.

FELNÖTT ÁNGEL: Az erőnk már fogytán volt. Három napja nem ettünk, nem ittunk, és alig aludtunk. A bűdös már elviselhetetlen volt, a lelkierőnk pedig elfogyott. Délben a vonat lassított. Egy nagyvároshoz értünk...

A kerékről és a homokról látunk képeket. Nyikorognak a fékek. A szerelvény megáll. Kinyílik az ajtó, mindenki odagyűlik.

LOLITA: Levegő! Végre, levegő!

RAMIRO: Már ideje volt! *(Határozottan leszáll.)*

LOLITA: Anya, engedik, hogy leszálljunk. *(Leszáll.)*

ANYA: Hol vagyunk?

LOLITA: Nem tudom, minden felirat németül van.

RAMIRO: Strasbourg lehet...

LOLITA: Vagy München...

A háttérből előjön a Szociális Munkás, az érkezőket figyeli.

RAMIRO: Levegő! Végre, friss levegő.

GYERMEK ÁNGEL: Anya, víz! *(Az előtér jobb oldalán lévő kútra mutat.)*

ANYA: Mindjárt kapunk vizet, kisfiam, meglátod.

SZOCIÁLIS MUNKÁS: Spanyol barátaink! Elmehetnek a mosdóba inni és rendbe hozni magukat.

ANYA: Ramiro, vedd a karodba az öcsédet, elvisszük és megitatjuk.

RAMIRO: Gyerünk, kicsi Ángel! *(Mindannyian a kút felé indulnak. Isznak...)*

ANYA: Spanyol barátok? Na, ha így bánnak a barátaikkal, még elképzelni sem akarom, hogy bánnak az ellenségeikkel.

RAMIRO: Mindent előre megterveztek. A rohadékok, még spanyolul is beszélnek hozzánk.

LOLITA: Talán mégsem annyira rosszak.

RAMIRO: Nem, tényleg, még annál is rosszabbak. Ez a nyájasság csak azért van, hogy az itteniek ne lássák, hogy hogyan bánnak velünk.

ANYA: Hát azért nem vakok. Nézz ránk: koszosak, kócosak, kiéhezettek és szomjasak vagyunk...

LOLITA: Nézd, nézd! Ott van Hitler!

RAMIRO: Az nem Hitler, te hülye, csak úgy néz ki, mert olyan az egyenruhája...

LOLITA: Milyen szökék és magasak. Félelmetesek.

Míg a csoport iszik, a Szociális Munkás átnézi a vagon. Körülnéz a kocsi belsejében, a kisablak kémlelőjét leengedi. Együtt érez velük.

SZOCIÁLIS MUNKÁS: Spanyol barátok. Kérjük, kövessék a Szociális Munkás bajtársakat. Ők elvezetik önöket az étkezőbe.

Kimegy egy asztalért és elhelyezi az előtér közepén.

LOLITA: Hallottad, anya? Étel! Kapunk enni! Látjátok, nem is annyira rosszak.

RAMIRO: Nem is tudom, ezek a hirtelen hangulatváltozások nem tűnnek jó jelnek.

ANYA: Ne akadékoskodj már folyton, Ramiro. Inkább egyél, hisz nem tudhatod, mikor kapunk legközelebb.

RAMIRO: Nem hiszek én már semmit.

ANYA: Ángel, kisfiam, annyit fogunk enni, hogy szétpukkanunk. Jobban vagy?

GYERMEK ÁNGEL: Egy kicsit, anya, de nagyon éhes vagyok.

Miközben az asztalhoz mennek és leülnek, a cselló Bach első szvitjének bevezetését játssza: egy vidám zene, miközben mohón, mégis jól nevelten esznek.

RAMIRO: Rizses tokány és krumpli.

LOLITA: És kenyér is van, fehér kenyér... Nagyon finom.

LOLITA: Ramiro, annyiszor repetázhatunk, ahányszor csak akarunk.

Ramiro és Lolita viccelődnek Ángellel, az Anya örömmel nézi őket. A zene tovább szól. Befejezik az evést és a Szociális Munkás összeszedi az edényeket. A vagon felé indulnak és beszállnak.

FELNÖTT ÁNGEL: *(Miközben beszél, megszűnik a zene.)* Úgy emlékszem arra a tokányra, mint valami fenséges fogásra. Annyi éhezés után mennyei íze volt. Az étkezőtől a vonatig egyedül mentünk. Megmondták, hogy hány órára kell visszatérnünk, és senki sem kísért minket azon a távon. Ha akartunk volna, sokan megszökhettünk volna...

SZOCIÁLIS MUNKÁS: *(Egy játéklovacskát hoz és a kis Ángelnek adja.)* Spanyol barátok, szerencsét és szabadságot kívánok nektek.

Képek a Szociális Munkásról, ahogy bezárja az ajtót. Zseblámpák fényei megvilágítják az induló vonat kerekeit. A vagonban fény és az indulás zaja.

FELNÖTT ÁNGEL: Ha tudtuk volna, hogy hová megyünk, azt hiszem mindenki megszökött volna. A legrosszabb még hátra volt. Egész nap és egész éjjel utaztunk. Ugyanolyanok maradtak a körülmények: negyven személy összezsúfolva egy kis, szellőzés nélküli helyen. Ám a lelkiérőnknek jót tett a teli gyomor.

Rövid átmenet. A vagonban az Anya egy altatódalt énekel.

Augusztus 24-én reggel, csaknem kilencven óra utazás után, a vonat végre megállt. Ez alkalommal azonban nem egy nagyváros állomásán, hanem egy kiejthetetlen nevű kis település megállóhelyén voltunk.

Képek a kis állomásra befutó vonatról. A Mauthausen felirat olvasható.

RAMIRO: *(Az egyik résen kinézve a feliratot betűzi nehézkesen.)* Mau-thausen.

ANYA: *Mau* micsoda?

RAMIRO: Mauthausen, vagy valami ilyesmi. Ez van odaírva.

LOLITA: Németországban vagyunk?

RAMIRO: Fogalmam sincs.

GYERMEK ÁNGEL: Talán újra kapunk enni.

ANYA: Mit látsz még, Ramiro, mit látsz?

RAMIRO: A réseken csak keveset, de ha felállhatnék a kisablakhoz...

LOLITA: Állítsd fel Ángelt a válladra és majd ő megnézi.

GYERMEK ÁNGEL: Ez az, Ramiro, majd én elmondom, mit látok.

RAMIRO: Kapaszkodj...

LOLITA: Mit látsz, Ángel?

GYERMEK ÁNGEL: *(A színek közepe felé néz.)* Azt írja, hogy Mauthausen. Egy kicsi állomás. Juj, de vicces...

ANYA: Mi történik, kicsi Ángel? Mi olyan vicces?

GYERMEK ÁNGEL: Az itteni emberek nagyon viccesek. Rövidnadrágot, nadrágtartót és tollas kalapot viselnek. Nagyon mókás! Uram, hé, uram!

LOLITA: Ne kiabálj az embereknek! Ne légy neveletlen, még a végén megharagszanak rád.

GYERMEK ÁNGEL: Uram! Miért hord ilyen rövidnadrágot, ha ilyen öreg?

FELNÖTT ÁNGEL: A tiroli viseletű ember megfordult és franciául ezt mondta: „Pauvre gamin! Je ne sais pas si vous sortirez d’ici, mais ce qui si je sais consiste en ce que vos hommes ne sortiront pas”.

GYERMEK ÁNGEL: Nem tudom, mit mondott, nem értettem...

ANYA: Franciául beszélt, ugye?

GYERMEK ÁNGEL: Mivel Franciaországból jöttünk, biztos azt hiszi, hogy franciák vagyunk.

ANYA: Mit mondott neki, Ramiro? Hallottad?

RAMIRO: Nem, nem hallottam semmit.

ANYA: Kár, pedig megkérdezhettük volna tőle, hogy hol vagyunk.

LOLITA: *(Lolita és Ramiro félre.)* Teljesen tisztán hallottad, igaz?

RAMIRO: Mit?

LOLITA: Amit az az ember mondott. Tisztán hallottad, éppúgy, mint én.

RAMIRO: Nem tudom, miről beszélsz.

LOLITA: „Nem tudom, hogy ti kijuttok-e innét, de azt tudom, hogy a férfiak nem.”

RAMIRO: Az a lényeg, hogy anya meg ne tudja, érted?

LOLITA: Mit akarhatott mondani ezzel?

RAMIRO: Ne is foglalkozz vele, és legfőképp egy szót se anyának és Ángelnek.

GYERMEK ÁNGEL: *(A kis résen kémelve.)* Anya, Lolita... Sokan jönnek... katonák és néhány nagyon sovány csíkos ruhás bácsi.

RAMIRO: Engedj, hadd nézzem! Ezek a németek mások... Más az egyenruhájuk. A sapkájukon egy halálfej van, a kabátjuk hajtókáján meg egy villámszerű jel.

ANYA: Hát, a halálfej nem sok jót sejtet...

GYERMEK ÁNGEL: Micsoda hatalmas kutyáik vannak!

LOLITA: Mennyi ideig tartanak még bezárva minket?

FELNÖTT ÁNGEL: A vonat mozdulatlanul öt órán keresztül állt egy holtvágányon. Senki sem nyitotta ki az ajtókat, és azt sem tudtuk, hogy vajon a célállomásra érkeztünk-e meg. Végül az ajtók kinyíltak... *(Odagyűlnek, hogy kinézzenek.)* Világos, hogy azok a németek mások voltak: az SS-hez tartoztak, ők voltak a Harmadik Birodalom legrettenetesebb elnyomó erői, akiknek a koncentrációs táborok őrzése volt a feladata. És a csíkos ruhás emberek nem mások voltak, mint a mauthauseni tábor rabjai, akik az SS-tisztek kíséretében hatalmas, étellel teli kondérokot vonszoltak.

Belép egy csíkos ruhás rab egy piszkos kocsit húzva maga után, rajta egy kondér, koszos tányérok és fakanalak. Elindul ételt osztani.

LOLITA: Étél! Enni kapunk!

FELNÖTT ÁNGEL: Spanyolok fogadtak, akik előttünk érkeztek a táborba. Éhesek, soványak voltak, és a kabátjuk hajtókáján egy kék háromszög látszott, benne egy számmal.

GYERMEK ÁNGEL: *(Az ételt kóstolják.)* Pfujj..., ez moslék, anya.

LOLITA: Undorító!

ANYA: Ezt senki nem eszi meg. Szűzanyám! Hová érkeztünk?

RAMIRO: Ez moslék!

GYERMEK ÁNGEL: Csak egy darabka krumpli van benne, de az is nyers és félig rohadt.

RAB: Asszonyom, hallgasson, és hallgattassa el a gyereket is, kérem! *(Összeszedi a tányérokat.)*

ANYA: Hisz ön spanyol...

RAB: Tilos beszélni, asszonyom. Ha nem beszélnek, jobban járnak. Itt keveset lehet enni, de még kevesebbet beszélni... Hallgasson, vagy mindnyájunknak vége lesz.

ANYA: De maga az én nyelvemet beszéli. Az isten szerelmére, mondja meg, hol vagyunk...

RAB: Kérem, asszonyom, hallgasson. Engedelmeskedjenek, sokkal jobb lesz. Úgy nem történik semmi... Minden férfinak le kell szállnia.... *(Gyorsan és szánakozva kimegy a kocsival és az étellel.)* Minden férfinak le kell szállnia.

Képeket látunk, ahogy a német katonák a vagonból szállítják le a férfiakat. A peronon sorakoztatják őket, miközben Felnőtt Ángelt halljuk.

FELNÖTT ÁNGEL: A német tisztek felszálltak a vagonokba, erőszakosan, ordítva beszéltek, a spanyol rabok tolmácsoltak nekik. Néhány férfi leszállt, többen próbáltak ellenállni, de őket az SS katonák egy erős lökéssel kidobták a vagonból. Lolita és én rémülten álltunk, nem értettük a német katonák ordítását. Láttuk, ahogy erőszakkal leszállítják az

útítársainkat, néhányan olyan fiúk voltak, mint a testvérem. A nácik kedvelt zsákmányai a kamaszok voltak. A legjobb munkaerők, akik jól bírták a kényszermunkát és a koncentrációs tábor megpróbáltatásait.

MÁSODIK NÉMET KATONA: *(Belép.)* Minden férfi kifelé! Csak a csecsemők maradhatnak a vagonban. A férfiak kifelé! Wie alt? Wie alt?

ANYA: Ő még gyerek, nem férfi...

MÁSODIK NÉMET KATONA: *(Felszáll a vagonba.)* Leszállni! Raus! Raus!

ANYA: Engedje el, tiszt úr! Még nagyon kicsi, nagyon kicsi!

MÁSODIK NÉMET KATONA: Raus! Raus! *(A Katona lerángatja Ramirót a vagonról és beállítja a sorba.)*

ANYA: Ne vigyék el! Ramiro!

FELNŐTT ÁNGEL: A peronon egy hatalmas sorfal alakult ki, ahogy az SS tisztek a férfiakat és a fiúkat a vagonokból leszállították. Mindenféle gépfegyveres és kutyás katonák álltak. Kicsit később az SS tisztek bezárták az ajtókat. Az asszonyok és a gyermekek a réseken keresztül figyelték, ahogy a férfiak sorfala távolodott. Azon a kiejthetetlen nevű állomáson hagytuk, amit a legjobban szerettünk: férjeket, apákat, fivéreket... és semmi mást nem tudtunk tenni, csak sírtunk.

LOLITA: *(Ángel és Lolita a réshez mennek, kinéznek, közben beszélnek...)*
Elviszik Ramirót! Anya, elviszik!

GYERMEK ÁNGEL: Minden férfit, még a betegeket és a rokkantakat is.

LOLITA: Visszajönnek, meglátjátok, hogy visszajönnek még.

ANYA: Fiam, Ramiro! *(Az Anya szívet tépő kiáltása olyan, mint Kurázszi mamáé.)*

Miközben a cselló Pau Casals „El cant dels ocells” művét kezdi játszani, egy hosszabb vetítést látunk a náci koncentrációs táborok borzalmairól. A mauthauseni tábor kapui kinyílnak és Ramiro, valamint a Második Német Katona belépnek a tüllfüggöny mögé kerülve. Ramiro levetkőzik, lassan felveszi a csikos ruhát, majd mindketten kimennek balra. A vetítésnek és a zenének vége.

FELNÖTT ÁNGEL: Hogy mennyi ideig voltunk halálsoron? Nem tudom. Sírást, kiabálást és más vagonok zaját hallottuk. Semmi mást. Csak arra emlékszem, hogy annyit néztem kifelé a résen, hogy a fa erezete rávésődött a homlokomra. Amikor a vonat elindult, a sírás és a kiabálás leírhatatlan volt.

Felvételek a mozgó vonatról, bombázások képei, majd a vonat befut egy alagútba.

LOLITA: Megyünk, újra elvisznek minket.

ANYA: Ramiro, Ramiróm, kisfiam!

GYERMEK ÁNGEL: Anya, hová visznek minket? Miért vitték el Ramirót?

LOLITA: Hová visznek ezek a rohadékok?

FELNÖTT ÁNGEL: Berlinbe vittek, vagy legalábbis úgy tűnt a réseken keresztül. Ott a vonat sokáig vesztegelt egy alagútban.

A vonat az alagútban, a háttérben csak a bombázás fényei látszódnak és a lövések hangja hallatszik. Az egész jelenet alatt Felnőtt Ángel zseblámpával világítja meg a többieket.

LOLITA: És ha egy bomba eltalálja az alagutat? Élve leszünk eltemetve.

GYERMEK ÁNGEL: Anya, ki akarok innen menni...

ANYA: Mikor lesz vége ennek? Mikor?

GYERMEK ÁNGEL: Ramiróval akarok lenni. Anya, vigyél innen el. Vigyél el! Anya, kérlek!

ANYA: Hova mész, Ángel? Hova mész? Lolita, fogd erősen az öcséd, az isten szerelmére!

LOLITA: Nem tudom, anya, olyan mintha magánkívül lenne...

ANYA: Ángel, kisfiam, mi van veled?

LOLITA: Rohama van, rángatózik.

GYERMEK ÁNGEL: Vigyél innen el, anya, vigyél el!

A vonat elindul, kimegy az alagútból. A visszaút térképét látjuk, míg megérkeznek Spanyolországba. A képekről Felnőtt Ángel beszél...

FELNÖTT ÁNGEL: Ott lettem klausztofóbiás, és azóta rettegek a sötétől. Több napig még Németországban utaztattak minket. Néha engedték, hogy kinyújtóztassuk a lábunkat, és piszkos vizet adtak kőkemény fekete kenyérral... Azt mondták fából készítették. Több, mint tizennyolc napot és éjszakát töltöttünk abban a vagonban, kevés vízzel, étellel és levegővel. Fél Európát bejártuk, míg az utolsó állomáshoz értünk: Spanyolország.

A felvételek Franco és Hitler hendayai találkozásjáról, közben a tévéhíradó bemondójának hangját halljuk.

A NO-DO¹ BEMONDÓJA: „A proletár tömegek és a nemzetközi sokaság közt bizalmat teremtettünk. Eloszlattuk a haragot, és ezek az emberek a béna, ökölbe szorított kezüket kinyitották. A tárt karok testvériessége és a kinyújtott kéz a spanyol birodalom legyőzöttekkel szemben mindig is tanúsított nagylelkűségével fogadta őket. Ez a mi igazságtételünk. Miközben egy gyalázatos propaganda ellenségeket kreált nekünk, addig Franco Spanyolországa az ellenségeiből saját embereit alkotta meg.”

¹ *No-Do*, a *Noticiero Documental* rövidítése, és azt a rövid filmhíradót jelentette, amit a spanyol mozikban 1942 és 1976 között kötelező jelleggel kellett vetíteni a játékfilmek előtt.

A vetítés a Serrano Suñer fogadására rendezett barcelonai fasiszta díszszemlével zárul. Közben Felnőtt Ángel beszél, hárman kiszállnak a vagonból, és a nézők felé fordulnak. A vetítés befejeződik. A vagonon most a spanyol zászló látszik egy sassal és az EGY, NAGY ÉS SZABAD felirattal. Anya, Lolita és Gyermek Ángel megállnak a közönséggel szemben.

FELNÖTT ÁNGEL: És újra kezdődött minden. Irúnban újabb válogatás. Néhány gyerek a Szociális Segélyhez került, néhány anya börtönbe, mi pedig folytattuk az utunkat. Nem tudtuk hová: vagonok, vonatok, holtvágányok... éhség, szomjúság, kimerültség és megaláztatás... Rongyosan, elgynegülve. Ramiro és az apám nélkül, jogok nélkül. Még panaszra se nyithattuk a szánkat. És végre megérkeztünk, a falunkba, haza...

ANYA: Fiam, semmink se maradt. Az új hatóságok az összes tulajdonunkat lefoglalták, mert vörösek vagyunk.

LOLITA: Nincs igazság, tiltakozni kell! Valamit tennünk kell...

ANYA: Lolita, jobban áll neked, ha hallgatsz, itt is lelővik ám az embert. Egy lehetőségünk maradt: a nagybátyámhoz megyünk. Észrevétlennek kell maradnunk.

LOLITA: Képtelen vagyok rá. Nem tudok engedelmeskedni... Lázadni akarok!

ANYA: Tünnöd kell! Még szívességet is kell kérnünk, hogy híreket szerezzünk a bátyádról.

GYERMEK ÁNGEL: Már nincs is otthonunk?

ANYA: Nincs, fiam se házuk, se semmink. Induljunk a nagybátyámékhoz, mert ha nem mossuk le a ránk ragadt koszt, még rühesek leszünk. *(Kimennek.)*

Felvételek spanyol minisztériumokban, hivatalokban, ablakok előtt sorban álló emberekről...

FELNÖTT ÁNGEL: Ott ért véget az utazásunk és kezdődött Ramiro keresése. Válasz nélküli levelek, minisztériumi kérvények, fohászkodás, sóhaj és megaláztatás... Egészen a világháború végéig. 1945 áprilisában a szövetségesek beléptek a mauthauseni táborba. A fiatalságának köszönhetően Ramiro túlélte Mauthausen poklát. Visszatért Spanyolországba a családját keresve. Azonban nem Ramiro, hanem egy kísértet, egy fájdalmas kísértet tért vissza, aki semmiben sem hasonlított a francia határ hat éve átlépő életvidám fiatal fiúhoz.

Anya, Lolita és Gyermek Ángel jobbról bejönnek, és csodálkozva nézik a kivetítőt: De Gaulle Párizsnál, szövetségesek Mauthausennél, és a spanyolok antifasiszta felirata a tábor kapujában... A háttérből előlép Ramiro, ölelve fogadják.

ANYA: Szűzanyám! Mit tettek veled, fiam, ezek a gyilkosok?

RAMIRO: Ez semmi, anyám, néhány hónapja látott volna...

ANYA: Hallgass, fiam, hallgass!

RAMIRO: *(A családja körbeveszi.)* Nem számítottál embernek, csak egy számmal megjelölt húsdarab voltál. Amit ott láttam, képtelenség szavakkal elmesélni.

Az előtér közepe felé indul, ahol befejezi a monológját.

RAMIRO: Nem lehet elmesélni a halottakat, a kínzásokat és a kegyetlenkedést... Nem lehet leírni a halál ezer formáját, a lelőtt, vagy kutyák széttépte ezreket... És azokat a tüzet okádó kéményeket, az égett emberi hús szagát a nap huszonnégy órájában... És azt a benned élő rettegést, amitől szabadulni sem tudsz egész életedben már... Csak arról a gyászos menetről mesélek, mely a gázkamra felé, a krematóriumba és a kínzókamrába vezetett. Sosem fog kitörlődni az emlékezetemből: egy csoport fiatal zsidó nő, karjukban csecsemőiket vitték, a kicsit

nagyobbacska gyerekek pedig a kezüket fogták. Mindannyian teljesen meztelenek voltak. Hirtelen egy SS tiszt kikapta az egyik anya kezéből újszülött gyermekét. A nő próbálta visszaszerezni a kisbabát, de nem tudta. És akkor az az állat egyik lábánál fogva a gránitfalhoz vágta a csecsemőt. A kis koponyája úgy loccsant szét, mint egy falhoz vágott dinnye. A szerencsétlen teremtmény vére és agyveleje a meztelen nőkre fröccsent... A poklot nem lehet szavakkal leírni.

Anya, Lolita és Gyermek Ángel körbeveszik és átölelik.

FELNÖTT ÁNGEL: 430 férfi és gyermek szállt le lökdösődve azon a reggelen a mauthauseni állomáson. 357-en közülük életüket veszítették. A maradék? A maradék a történelemkönyvekben, vagy legalábbis ott kellene lenniük... A spanyolok voltak az elsők, akik megérkeztek Mauthausenbe, és az utolsók, akik elhagyták a táborot. Egy kormány sem törődött velük, hogy életben vannak-e, vagy meghaltak. A hazátlanságot jelölő kék háromszöget kellett hordaniuk, mert Franco kormánya így döntött. A spanyolok speciális helyzetéről és a megsemmisítésükről 1940 szeptemberének közepén Serrano Suñer tárgyalt személyesen Hitlerrel berlini látogatása során. Franco sógora és minisztere, a Falange főnöke egy levelet vitt a náci vezérnek, melyben a *Caudillo* kifejezte „a német fegyverek végső és küszöbön álló győzelmébe vetett hitét.”

Kifelé mennek a színről. Gyermek Ángel megelőzi az Anyát, megállnak és kérdezi.

GYERMEK ÁNGEL: És most mit csinálunk, anya?

ANYA: Túrni és ellenállni, fiam. Egyszer csak megváltoznak majd a dolgok ebben az országban. Eljön az igazság, majd meglátod.

GYERMEK ÁNGEL: És sokára lesz az? Én most vagyok éhes...

Kimennek. A szín elsötétül, csak Felnőtt Ángelre esik függőleges fény.

FELNÖTT ÁNGEL: Hétezer spanyol járta meg Mauthausent és alig kétezren éltek túl. Már hatvan hosszú esztendeje ennek, ezért itt az ideje, hogy

végre beszéljünk erről. Ugyanúgy, mint a történelmünkben oly sok minden másról is.

Ángelnek hívnak, túléltem két háborút és a 927 spanyol mauthauseni szerelvényét.

Teljes sötétség.

VÉGE